

บทบรรณาธิการ

วารสารสุขภาพและการศึกษาพยาบาล ปีที่ 32 ฉบับที่ 1 (มกราคม–เมษายน 2569) จัดทำขึ้นภายใต้บริบทของระบบสุขภาพปัจจุบันที่กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านโครงสร้างประชากร การเพิ่มขึ้นของโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง และความท้าทายทางสังคมที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในฉบับนี้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการพัฒนาองค์ความรู้และแนวปฏิบัติทางสุขภาพอย่างรอบด้าน ครอบคลุมตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ไปจนถึงระบบบริการสุขภาพ โดยมีแกนสำคัญคือ “การส่งเสริมสุขภาพเชิงรุก” และ “การดูแลแบบองค์รวม”

ประเด็นสำคัญประการแรก คือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพและการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ ซึ่งปรากฏอย่างชัดเจนจากการศึกษาผลของโปรแกรมตามหลักเวชศาสตร์วิถีชีวิตในกลุ่มบุคลากรที่มีภาวะน้ำหนักเกิน รวมถึงการพัฒนาโปรแกรมสร้างเสริมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการใช้กัญชาเพื่อการสันติภาพในเด็กวัยรุ่นตอนต้น ทั้งสองประเด็นสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะชีวิตและความรอบรู้ด้านสุขภาพเป็นกลไกสำคัญในการลดความเสี่ยงของโรคและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ อันจะนำไปสู่ผลลัพธ์ทางสุขภาพที่ดีในระยะยาว

ขณะเดียวกัน งานวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประสบการณ์ของวัยรุ่นตั้งครรภ์ รวมถึงการศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเสพติดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในหญิงตั้งครรภ์ ได้สะท้อนให้เห็นถึงมิติทางสังคม จิตใจ และสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะบทบาทของปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคในการดูแลตนเอง ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการออกแบบระบบบริการสุขภาพที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะกลุ่ม ลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมความเท่าเทียมทางสุขภาพ

อีกหนึ่งประเด็นที่มีความสำคัญ คือ การจัดการโรคเรื้อรังและภาวะเสื่อมถอยของร่างกาย ดังจะเห็นได้จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมชะลอข้อเข่าเสื่อมในผู้ป่วย รวมถึงการพัฒนารูปแบบการดูแลผู้ป่วยกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันชนิด STEMI ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นของการบูรณาการองค์ความรู้ทางคลินิกเข้ากับการมีส่วนร่วมของผู้ป่วยและครอบครัว เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ทางสุขภาพที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

นอกจากนี้ นวัตกรรมทางการพยาบาลและสุขภาพยังมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพบริการและการจัดการเรียนการสอน อาทิ การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อประเมินความปวดในผู้ป่วยออพฟิสิกซ์โครม และการพัฒนาหุ่นนวัตกรรมการฝึกทักษะการเจาะเลือดเส้นเท่าในนักศึกษาพยาบาล ซึ่งช่วยเพิ่มความแม่นยำ ความปลอดภัย และประสิทธิภาพทั้งในกระบวนการเรียนรู้และการให้บริการสุขภาพ

ในมิติของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ งานวิจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์พยาบาล สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรให้สามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในองค์กรสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีและองค์ความรู้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว

ท้ายที่สุด การประเมินผลระบบบริการดูแลผู้มีภาวะพึ่งพิงและการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้าย ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการดูแลอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (dignified care) ควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรศาสนา ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสร้างระบบสุขภาพที่มีความเอื้ออาทรและยั่งยืน

จากภาพรวมจะเห็นได้ว่า งานวิจัยทั้ง 10 เรื่องในวารสารฉบับนี้ ไม่เพียงสะท้อนความหลากหลายของประเด็นสุขภาพในบริบทปัจจุบัน แต่ยังชี้ให้เห็นถึงทิศทางสำคัญของการพัฒนาระบบสุขภาพในอนาคต นั่นคือ การบูรณาการองค์ความรู้ด้านพฤติกรรมสุขภาพ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างระบบสุขภาพที่มีคุณภาพ เข้าถึงได้ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฉบับนี้จะเป็นแหล่งองค์ความรู้ที่มีคุณค่าในการสนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอน การวิจัย และการปฏิบัติการพยาบาล ตลอดจนเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการยกระดับคุณภาพระบบสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ก้าวไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

ด้วยความเคารพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จกมลณี ดุ้ยเจริญ

บรรณาธิการวารสารสุขภาพและการศึกษาพยาบาล